

УДК 614.2:616-052.001.57(477)

Н.Ф. Шишацька

ХАРАКТЕРИСТИКА ОПТИМІЗОВАНОЇ МОДЕЛІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ У СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України», м. Київ, Україна

Мета – розробити оптимізовану модель забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України відповідно до міжнародних підходів.

Методи: бібліосемантичний, структурно-логічного підходу, концептуального моделювання. Дослідження засновано на системному підході.

Результати. Запропоновано модель забезпечення прав пацієнтів в Україні, спрямовану на вирішення таких завдань: правове забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України; залучення громадськості до управління охороною здоров'я; створення умов у системі охорони здоров'я для забезпечення прав пацієнтів відповідно до міжнародних підходів; впровадження системи комунікації на всіх рівнях управління з питань забезпечення прав пацієнтів.

Висновки. Зазначена комплексна оптимізована модель дасть змогу забезпечити права пацієнтів в Україні відповідно до положень «Декларації про розвиток прав пацієнтів в Європі» та «Європейської Хартії прав пацієнтів».

Ключові слова: права пацієнтів, забезпечення, оптимізована модель, міжнародні вимоги, відповідність.

Вступ

Питання забезпечення прав пацієнтів висвітлені в міжнародних документах таких організацій, як Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи, Всесвітня Медична Асоціація, Всесвітня Психіатрична Асоціація тощо [1, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12].

У країнах Європи за останні декілька десятиліть проведено ряд важливих заходів, спрямованих на розвиток прав пацієнтів, і розроблено європейські стандарти, що стали орієнтиром для реформи систем охорони здоров'я в країнах Європейського континенту [7, 10, 15].

Впровадження на правовому рівні в країнах Європи стандартів прав пацієнтів має важливе значення для України, яка проходить етап реформування системи охорони здоров'я. Імплементация положень «Декларації про розвиток прав пацієнтів в Європі» та «Європейської Хартії прав пацієнтів» у законодавство України дасть змогу значно поліпшити довіру до медичних працівників серед населення та підвищити ефективність діяльності системи охорони здоров'я в цілому [2, 3, 4, 9, 13, 14].

Прийняття відповідних документів потребує багатогранних змін у медичній практиці, психології медичних працівників, для комплексного забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України.

Мета роботи – розробити оптимізовану модель забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України відповідно до міжнародних підходів.

Методи: бібліосемантичний, структурно-логічного підходу, концептуального моделювання. Дослідження базується на системному підході.

Результати дослідження та їх обговорення

Теоретичною основою розробки моделі є міжнародні документи і безпосередньо «Декларація про розвиток прав пацієнтів в Європі» та «Європейська Хартія прав пацієнтів».

Ключовою ідеєю є послідовне вирішення пріоритетного питання щодо забезпечення прав пацієнтів у закладах охорони здоров'я України з позиції міжнародних вимог, які базуються на вказаних вище міжнародних документах (рис.).

Методологія вирішення завдань, сутність кожного з полягає в досягненні кінцевої мети – підвищення рівня забезпечення прав пацієнтів в Україні, здійснювалася в таких напрямках:

– визначення основних оперативних політик, які впливають на рівень забезпечення прав пацієнтів в Україні;

– аналіз складових визначених проблем щодо забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України.

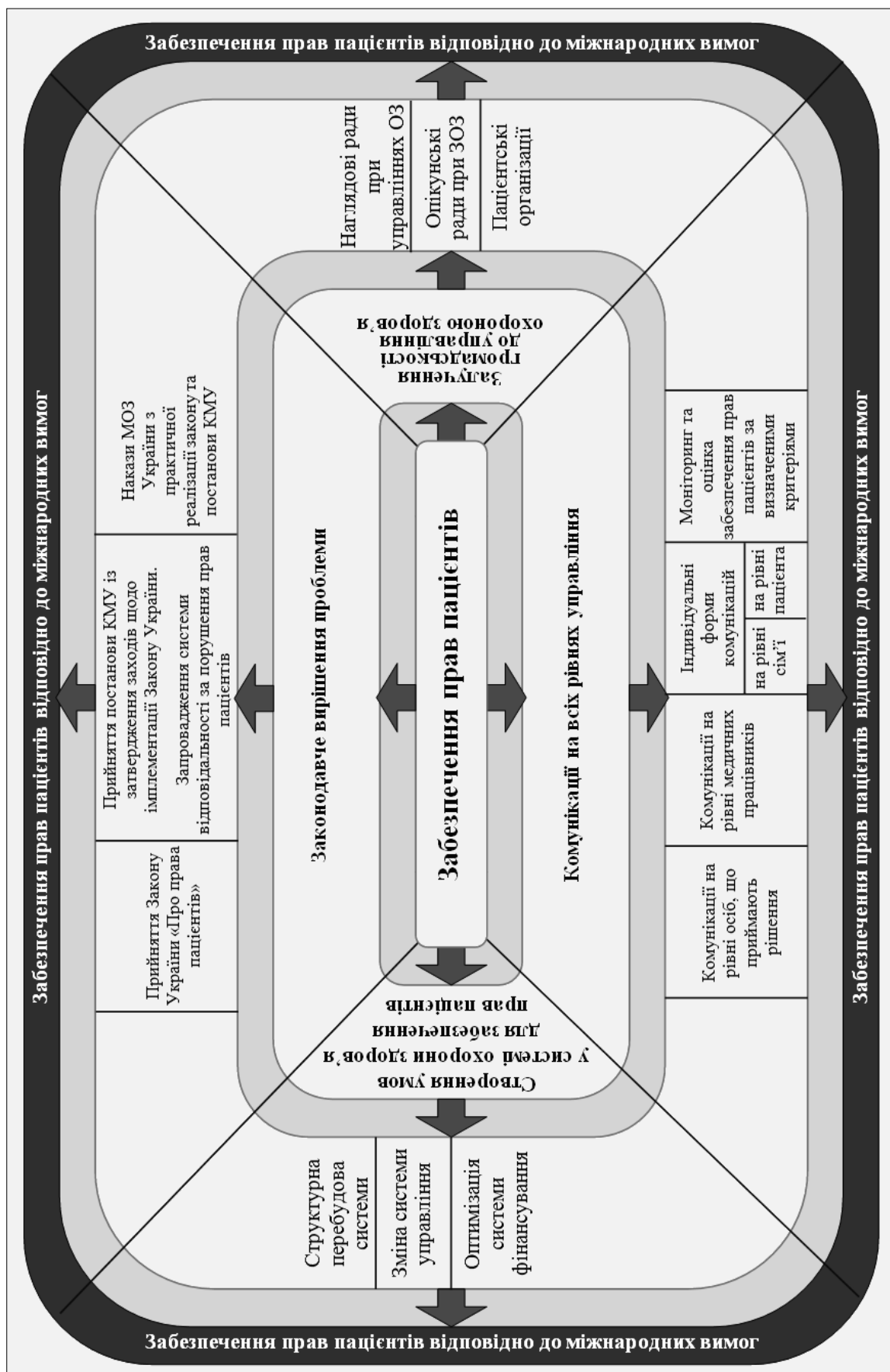

Рис. Оптимізована модель забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України

З огляду на вищевказані аспекти визначено такі групи завдань:

1) *Правове забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України*: прийняття Закону України «Про права пацієнтів», прийняття постанови Кабінету Міністрів України (КМУ) із питань імплементації закону в систему охорони здоров'я та затвердження низки наказів МОЗ України з практичної реалізації прийнятого закону та урядового акту.

2) *Залучення громадськості до управління охороною здоров'я*: залучення громадськості до управління системою на всіх її рівнях. При цьому на рівні управліннь охорони здоров'я створюються наглядові ради, а на рівні закладів охорони здоров'я – опікунські ради. Кожна з них має свої функції та виконує свої завдання. Важливим є залучення пацієнтських організацій до такої діяльності на всіх рівнях управління.

3) *Створення умов у системі охорони здоров'я України для забезпечення прав пацієнтів відповідно до міжнародних підходів*: комплексне реформування системи охорони здоров'я. Це полягає в структурній перебудові галузі з пріоритетним розвитком первинної медико-санітарної допомоги на засадах сімейної медицини та формування нового типу лікарень залежно від інтенсивності лікувального процесу при створенні єдиного медичного простору; а також у зміні системи фінансування та управління на всіх рівнях.

4) *Впровадження системи комунікацій на всіх рівнях управління з питань забезпечення прав пацієнтів* – обов'язковий елемент моделі. Комунікаціями охоплені зацікавлені цільові групи впливу на всіх рівнях управління: особи, що приймають рішення; медичні працівники, населення, пацієнти із застосуванням як масових, так і групових та індивідуальних форм комунікаційної діяльності. Важливим є запровадження моніторингу та оцінки забезпечення прав пацієнтів за визначеними критеріями,

результати якого мають бути предметом комунікацій.

Центральним елементом у даному розділі діяльності системи охорони здоров'я є пацієнт.

Структурна основа моделі – наявні ресурси діючої системи охорони здоров'я. Впровадження цієї моделі потребує додаткових фінансових затрат на матеріально-технічне забезпечення відповідно до галузевих стандартів при структурній перебудові системи надання медичної допомоги на галузевому та місцевому рівнях.

На рисунку відображено концептуальну оптимізовану модель забезпечення прав пацієнтів у системі охорони здоров'я України. Принципово інноваційними її складовими є: прийняття Закону України «Про права пацієнтів», підзаконних актів із даного питання з визначенням відповідальності медичних працівників за порушення прав пацієнтів; створення системи комунікації на всіх рівнях управління з питань забезпечення прав пацієнтів з охоптом комунікаційного впливу не тільки медичних працівників і пацієнтів, але й осіб, що приймають рішення, на всіх рівнях управління з моніторингом та оцінкою забезпечення прав пацієнтів за визначеними критеріями; залучення в систему управління охороною здоров'я широких верств громадськості на всіх рівнях управління системою.

Висновки

Запропонована комплексна оптимізована модель дасть змогу забезпечити права пацієнтів в Україні відповідно до положень «Декларації про розвиток прав пацієнтів в Європі» та «Європейської Хартії прав пацієнтів».

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням шляхів оптимізації забезпечення прав пацієнтів на всіх рівнях управління в системі охорони здоров'я України.

Література

1. *Гавайська* декларація II : Декларація, міжнар. документ від 10.07.1983 / Всесвітня психіатрич. асоціація [Електронний документ]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_872. – Назва з екрана.
2. Глуховський В. В. Развитие международной концепции и нормативного регулирования прав пациентов. Опыт для Украины / В. В. Глуховский, Н. Г. Гойда // Охорона здоров'я України. – 2004. – № 4 (15). – С. 36–48.
3. Глуховський В. В. Стандарты и механизмы обеспечения прав пациентов в системах здравоохранения / В. В. Глуховский. – Киев : ТОВ «Дизайн и полиграфия», 2008. – 136 с.
4. Глуховський В. В. Роль громадськості в реалізації прав громадян і пацієнтів у системі охорони здоров'я: міжнародний досвід створення системи громадської охорони здоров'я для України / В. В. Глуховський, Н. Г. Гойда // Охорона здоров'я України. – 2003. – № 4 (11). – С. 25–30.
5. Декларація о политике в области обеспечения прав пациентов в Европе / Европейское совещание ВОЗ по правам пациента, Амстердам, Нидерланды, март 1994 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://samlib.ru/s/stonogin_s_w/europe.shtml. – Название с экрана.
6. *Защита* лиц с психическими заболеваниями и улучшение психиатрической помощи : Резолюция 46/119 / Принята Генеральной Ассамблеей ООН 18 февраля 1992 г. по докладу Третьего комитета (A/46/721) [Электронный документ]. – Режим доступа : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_905. – Название с экрана.
7. *Положение* о защите прав и конфиденциальности пациента / Принято 45-й Всемирной медицинской ассамблеей, Будапешт, Венгрия, октябрь 1993 г. [Электронный документ]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_056. – Название с экрана.
8. *Права* человека и профессиональная ответственность врача в документах международных организаций. – Киев : Сфера, 1998. – 121 с.
9. *Пятый* периодический доклад Украины об исполнении положений Международного пакта об экономических, социальных и культурных правах Украина, E/C.12/UKR/5, 14 августа 2006 г. [Электронный документ]. – Режим доступа : http://www1.umn.edu/humanrts/russian/esc/Rukraine_2006.html. – Название с экрана.
10. *Резолюция* о приверженности принципам этических стандартов Всемирной медицинской ассоциации / Принята Генеральной ассамблеей ВМА, Стокгольм, Швеция, сентябрь 1994 г. [Электронный документ]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_060. – Название с экрана.
11. *Резолюция* по правам человека / Принята 42-й Всемирной медицинской ассамблеей, Ранчо Мираж, Калифорния, США, октябрь 1990 г. ; внесены поправки 45-й Всемирной медицинской ассамблеей, Будапешт, Венгрия, октябрь 1993 г., и 46-й Генеральной ассамблеей ВМА, Стокгольм, Швеция, сентябрь 1994 г. [Электронный документ]. – Режим доступа : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_876. – Название с экрана.
12. *Резолюция* Совета Всемирной медицинской ассоциации / Принята 132-й сессией Совета, Сантьяго, Чили, май 1992 г. [Электронный документ]. – Режим доступа : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/990_050. – Название с экрана.
13. *Україна* крізь призму Європейської хартії прав пацієнтів: результати виконання в Україні другого етапу європейських досліджень на відповідність стандартам ЄС з прав пацієнтів. – Київ : ТОВ «Дизайн і поліграфія», 2012. – 158 с.
14. *Участие* общественности в принятии решений, влияющих на работу системы здравоохранения: состояние, позиции, идеи / под ред. В. В. Глуховского. – Киев : ТОВ «Дизайн и полиграфия», 2007. – 100 с.
15. *European Charter of Patients Rights / Active Citizenship network*. – Rome, 2002 [Electronic resource]. – Access mode : http://ec.europa.eu/health/ph_overview/co_operation/mobility/docs/health_services_co108_en.pdf. – Title from screen.

Дата надходження рукопису до редакції: 07.11.2014 р.

**Характеристика оптимізованої моделі
обеспечення прав пацієнтів в системі
здоровоохоронення України***Н.Ф. Шишацька*ГУ «Український інститут стратегічних досліджень
МЗ України», г. Київ, Україна

Цель – розробити оптимізовану модель
обеспечення прав пацієнтів в системі здоровоохоронення
України в відповідності з міжнародними підходами.

Методи: бібліосемантичний, структурно-
логічного підходу, концептуального моделювання.
Дослідження ґрунтується на системному підході.

Результати. Предложена модель забезпечення прав
пацієнтів в Україні, направлена на рішення
наступних завдань: правове забезпечення прав пацієнтів
в системі здоровоохоронення України; залучення
общественности к управленню здоровоохороненням;
створення умов в системі здоровоохоронення для
забезпечення прав пацієнтів в відповідності з
міжнародними підходами; впровадження системи
комунікацій на всіх рівнях управління по питанням
забезпечення прав пацієнтів.

Выводы. Указанная комплексная оптимізована
модель дозволить забезпечити права пацієнтів в Україні в
відповідності з положеннями «Декларації о розвитку
прав пацієнтів в Європі» и «Європейської Хартії прав
пацієнтів».

Ключевые слова: права пацієнтів, забезпечення,
оптимізована модель, міжнародні вимоги,
відповідність.

**Characteristic of optimized model for provision
of the rights of patients in the system of health service
of Ukraine***N.F. Shyshatska*SI «Ukrainian Institute of Strategic Researches
MoH of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Purpose – to work out optimized model for provision of
the rights of patients in the system of health of Ukraine
service in correspondence to international approaches.

Methods: bibliosemantic, structural-and-logical
approach, conceptual modeling. Research is based on
systemic approach.

Results. Proposed model for provision of the rights of
patients in Ukraine is based on deciding the following
problems: judicial provision of the rights of patients in the
system of health service of Ukraine, involving community
representatives in health service management, creation of
conditions in health service system for provision of the rights
of patients in correspondence to international approaches,
introduction of the systems of communication at all the levels
of management on the problems of provision of the rights of
patients.

Conclusion. Proposed complex optimized model for
provision of the rights of patients in the system of health
service in Ukraine is to defend the rights of patients in the
country in correspondence to Declaration on development of
the rights of patients in Europe and to European Charter on
the rights of patients.

Key words: rights of patients, provision, optimized model,
international requirements, correspondence.

Відомості про автора

Шишацька Наталія Федорівна – пошукач ДУ «Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України»;
пров. Волго-Донський, 3, м. Київ, 02099, Україна; служб. тел. +38 (044) 576-41-19; e-mail: uisr_moz@ukr.net.